

Financial Attitude and Factors Affecting Savings of the Elderly in Phayao Province

Guntpishcha Gongkhonkwa*

Received: June 11, 2019 / Accepted: February 5, 2020

Abstract

An increasing of the aged in the society of Thailand is an important issue which everyone should pay attention to in financial planning for retirement. Many previous studies have found that most elderly people in Thailand are facing financial problems, such as no incomes and no savings; which causes their life after retirement to become more unstable. Therefore, the purposes of the present research are: 1) to measure the level of financial attitude and, 2) to investigate the causal factors influencing savings. The research was conducted using a multi-stage sampling technique on 387 participants, aged over sixty years old and living in Phayao province. The data were collected by questionnaire, including socio-demographics, savings information, and financial attitudes. Structural equation modeling (SEM) was used to represent the relationships of factors which the results found:

1) Incomes attitudes and savings attitudes of the elderly in Phayao province were at the highest level; which is a good sign because both incomes and savings attitudes have a positive relationship on saving. However, expenditures attitudes and debts attitudes were at the moderate level; which is a bad sign because expenditures and debts attitudes have a negative relationship on saving.

2) The causal relationship model found that both socio-demographic and financial attitude affect saving by the elderly in Phayao province. Moreover, there are two factors that have the greatest effect on savings; financial information, and savings attitudes.

Keywords: Financial attitude, Savings, Elderly

* Ph.D., School of Business and Communication Arts, University of Phayao, E-mail: plalih@hotmail.com

ทัศนคติทางการเงินและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของผู้สูงอายุ ในจังหวัดพะเยา

กานต์พิชชา กองคนขวา*

บทคัดย่อ

การเพิ่มขึ้นของสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยถือว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งทุกคนในสังคมควรตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ ทั้งนี้จากหลายงานวิจัยในอดีตได้พบว่า ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มักจะเผชิญกับปัญหาทางการเงิน เช่น ไม่มีรายได้และไม่มีเงินออม ซึ่งจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ชีวิตหลังจากการเกษียณเกิดความไม่มั่นคงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวัดระดับทัศนคติทางการเงิน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม โดยกลุ่มตัวอย่างก็คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยา จำนวน 387 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลลักษณะทางประชากร ข้อมูลการออม และข้อมูลทัศนคติทางการเงิน โดยได้ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามีทัศนคติด้านรายได้และทัศนคติการออมเงินอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งถือเป็นตัวบ่งชี้ที่ดี เนื่องจากทัศนคติด้านรายได้และทัศนคติการออมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการออม อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามีทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายและทัศนคติการกู้ยืมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่ดี เนื่องจากทั้งทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายและทัศนคติการกู้ยืมมีอิทธิพลเชิงลบต่อการออม

2) จากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรและปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา โดยปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ข้อมูลด้านการเงิน สำหรับทัศนคติทางการเงินที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ทัศนคติการออม

คำสำคัญ: ทัศนคติทางการเงิน การออม ผู้สูงอายุ

ความเป็นมาและความสำคัญ (Significance of the Research)

จากสถานการณ์จำนวนการเกิดที่ลดลง และในขณะเดียวกันประชากรผู้สูงอายุก็มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงส่งผลทำให้ประเทศไทยมีการขยายตัวของสังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งหมายถึงการมีสัดส่วนของประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อภาคการผลิตในด้านต่างๆ ได้แก่ การจ้างงาน การทดแทนแรงงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ และการจัดการความรู้ระหว่างรุ่น (ศุภชัย, 2555) อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุยังส่งผลทำให้ภาครัฐต้องแบกรับภาระด้านสวัสดิการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น จำนวนสวัสดิการเบี้ยยังชีพ และสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ในปัจจุบันทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีความตื่นตัวและดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะปัญหาทางการเงินของผู้สูงอายุ เนื่องจากพบว่าผู้สูงอายุในประเทศไทยจำนวน 1 ใน 3 มีความเปราะบางทางการเงิน หรือการมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งเป็นผลมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายรับสำหรับการยังชีพ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558) อีกทั้งเมื่อมีอายุสูงขึ้นก็จะมีค่าใช้จ่ายจำพวกค่ารักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยไปตามกาลเวลา ทำให้อัตราการใช้บริการทางการแพทย์และค่ายาเพิ่มขึ้น (ถาวร, 2554) อย่างไรก็ตาม ภาครัฐบาลก็ได้เข้ามาช่วยเหลือกลุ่มของผู้สูงอายุในด้านเงินเบี้ยยังชีพและด้านรักษาพยาบาล แต่จะเห็นว่าจำนวนสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับยังคงไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุจึงต้องพึ่งพิงทางการเงินบางส่วนจากบุคคลรอบข้าง

จากสถานการณ์ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาทัศนคติทางการเงินและปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออารมณ์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาได้อย่างตรงจุด ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะสามารถยกระดับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุให้เพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวัดระดับทัศนคติทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

แนวคิดและทฤษฎี (Conceptual Framework)

1. แนวคิดทัศนคติทางการเงิน

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ก่อขึ้นจากการเรียนรู้ที่มีความโน้มเอียงที่จะตอบสนองต่อวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง ในลักษณะที่มั่นคงสม่ำเสมอ (เสาวนีย์, 2555) ทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบ (สุขใจ, อนุชานาฏ และสมนึก, 2557) ดังนั้นหากกล่าวถึงทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) จึงหมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ ซึ่งสามารถกล่าวอีกอย่างคือ เป็นสิ่งที่ชี้แนะให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561)

โดยสามารถสรุปได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการหารายได้ 2) ด้านการใช้จ่าย 3) ด้านการกู้ยืม/หนี้สิน และ 4) ด้านการออม

2. ทฤษฎีการบริโภคตามวัฏจักรชีวิต

แนวคิดการบริโภคภายใต้สมมติฐานวัฏจักรชีวิตตามหลักทางเศรษฐศาสตร์แล้วได้กล่าวไว้ว่า “รายได้ในช่วงแรก และช่วงปลายของชีวิตจะต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในช่วงอื่นๆ ในขณะที่การบริโภคจะเพิ่มขึ้นอย่างคงที่” (ภูมิจาน, 2559) กล่าวคือ ลักษณะการบริโภคจะขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงของชีวิต (Arthur, 2556) โดยในช่วงแรกของชีวิตผู้บริโภคจะมีการบริโภคมามากกว่ารายได้ สำหรับในช่วงกลางของอายุ ผู้บริโภคจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนมีจำนวนมากกว่าการบริโภคที่เกิดขึ้น และในช่วงปลายของอายุผู้บริโภค จะมีจำนวนรายได้ที่ลดลงมากและอาจจะลดลงจนน้อยกว่าการบริโภค

อย่างไรก็ตาม นอกจากการบริโภคตามวัฏจักรชีวิตแล้ว การบริโภคนั้นยังขึ้นอยู่กับรายได้และสินทรัพย์ที่มีด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่แท้จริงจะมีผลทำให้เส้นงบประมาณในการใช้จ่ายเปลี่ยนแปลงไปด้วย (วิรุณศิริ, 2557) ซึ่งถ้าผู้บริโภคที่มีรายได้และสินทรัพย์เพิ่มขึ้น เส้นการบริโภคก็จะเลื่อนสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากผู้บริโภคมีรายได้และสินทรัพย์ที่ลดลง เส้นการบริโภคก็จะเลื่อนลงนั่นเอง

3. แนวคิดการกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงิน หมายถึง สัญญาชนิดหนึ่งซึ่งมีคู่กรณีเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ให้ยืม” และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ยืม” โดยสัญญาที่ผู้ให้ยืมส่งมอบหรือโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้ยืมเพื่อใช้สอยทรัพย์สินนั้น และผู้ยืมก็ตกลงว่าจะส่งคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว (ศิวาพร, 2557) โดยเหตุผลในการก่อหนี้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะสามารถสรุปเหตุผลหลักๆ ได้ดังต่อไปนี้ (รัชนิกร, 2558)

- 1) การบริโภค: โดยบางครั้งบุคคลมีความจำเป็นในการก่อหนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริโภคในปัจจุบัน เนื่องจากหารอบริโภคในอนาคตราคาสินค้าหรือบริการที่ต้องการอาจจะเพิ่มสูงขึ้น
- 2) ความสะดวก: หลายครั้งที่บุคคลก่อหนี้เพื่อความสะดวก และให้ประโยชน์อื่นเพิ่มเติมมากกว่าการใช้เงินสด
- 3) แหล่งเงินสำรองยามฉุกเฉิน: โดยบุคคลอาจจะต้องก่อหนี้เพื่อนำมาบรรเทาความเดือดร้อนในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพ การว่างงาน เป็นต้น
- 4) เพื่อการลงทุน: เป็นลักษณะของการก่อหนี้เพื่อก่อให้เกิดรายได้ โดยเป็นการนำเงินจากการก่อหนี้ไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีโอกาสเพิ่มมูลค่าในอนาคต

4. แนวคิดแรงจูงใจในการออม

การออม (Savings) หมายถึง การที่บุคคลยอมเสียสละเงินในส่วนที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้ทันทีในเวลานี้ แต่เลือกที่จะนำเงินไปเก็บไว้ใช้ในอนาคทดแทนเมื่อยามเกษียณอายุ (สุภารัตน์, 2555) หรือเป็นการเก็บเงินหรือสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยไว้ใช้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน (พิจิตราและพิทักษ์, 2558) โดยจำนวนเงินออมคือจำนวนของรายได้เมื่อนำไปหักออกจากจำนวนของรายจ่ายแล้วเหลือเงินอยู่ส่วนหนึ่ง

อนึ่ง การออมของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งในด้านของอัตราการออมและปริมาณเงินที่ออม สำหรับแรงจูงใจในการออมโดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก (อาลัย, 2549)

- 1) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก: โดยถ้าหากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงก็จะเป็นสิ่งจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีการออมเงินเพิ่มขึ้น
- 2) สถาบันการเงิน: โดยผู้ออมเงินจะพิจารณาจากลักษณะการให้บริการของพนักงาน ระดับความมั่นคงของสถาบันการเงิน และความเสี่ยงจากการออม
- 3) ระดับรายได้: โดยสัดส่วนของรายได้จะส่งผลกระทบต่อปริมาณการออม กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้มากย่อมมีเงินเหลือและสามารถออมเงินได้มากกว่าผู้มีรายได้น้อย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Reviews)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้วปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการออมของบุคคลจะสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออม

โดยหลายๆ งานวิจัยในอดีตพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมจะประกอบไปด้วย ลักษณะทางประชากร และทัศนคติทางการเงิน

- ลักษณะทางประชากร: เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร บุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบ (อนงนาฏและประสพชัย, 2559) ลักษณะนิสัย ความคิด แบบแผนในการดำเนินชีวิต และค่านิยมของคนในสังคม (พิจิตราและพิทักษ์, 2558) เป็นต้น นอกจากนี้ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดหรือการตัดสินใจออมเงินมากที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัว (อภิษฐา, วรางคณา และศุภินญา, 2554) รองลงมาคือ เพื่อน (สุดารัตน์, นฤมล และธีรวัฒน์, 2560)

- ทัศนคติทางการเงิน: โดยบุคคลส่วนใหญ่มองว่าการออมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ เป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนสามารถทำได้เพียงแต่ต้องมีวินัย ความอดทน และขยันหมั่นเพียรในการออม (วิโรจน์และธนภรณ์, 2561) ดังนั้นทัศนคติทางการเงินจึงถือว่าเป็นปัจจัยบวกต่อการออม (วิไล, 2560) หรือมีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นของการออมนั่นเอง (สมนึกและปรรณ, 2558) สำหรับทัศนคติการออมโดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลมองว่าการออมเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถเพิ่มความมั่งคั่งในชีวิตให้กับผู้ออม (สุดารัตน์, นฤมล และธีรวัฒน์, 2560) การออมเป็นการเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในยามชรา เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีพในอนาคต เพื่อใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมด้านสังคม เพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินหรือความไม่แน่นอนในชีวิต เพื่อเป็นมรดกของลูกหลาน (สุภมาสและกาญจณี, 2558) เพื่อลดภาระลูกหลาน เพื่อบริหารภาษี และเพื่อการลงทุน (อนงนาฏและประสพชัย, 2559)

2. ปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม

จากหลายๆ งานวิจัยที่ผ่านมาจะพบว่า ปริมาณการออมจะมากหรือน้อยมักจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนรายได้ ค่าใช้จ่าย (สุภมาสและกาญจณี, 2558) (วิโรจน์และธนภรณ์, 2561) ภาระหนี้สิน (ซารวี, 2555) (ซานิเยส, 2559) และรูปแบบการออม (วันดี, สุรัชฎา, กฤติกา และวุทธิชัย, 2556)

• รายได้: หมายถึง รายได้หลักและรายได้เสริม (วีไล, 2560) โดยผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะสามารถออมได้ในปริมาณเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (วีโรจน์และธนภรณ์, 2561)

• ค่าใช้จ่าย: สำหรับผู้ที่มีค่าใช้จ่ายมากจะทำให้ความสามารถในการออมลดลง (วีโรจน์และธนภรณ์, 2561) โดยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจะเป็นผลมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการออมเงิน (พิจิตราและพิทักษ์, 2558)

• ภาระหนี้สิน: โดยภาระหนี้สินจะเกิดขึ้นเมื่อปริมาณรายได้ไม่มีความสมดุลกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น (ณัฐรัฐิตตา, วณิภา และชัชสรัญ, 2559) จึงนำไปสู่การกู้ยืม โดยผู้ที่มีภาระหนี้สินก็เท่ากับมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดการออมน้อยลง เพราะต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ (อภิขญา, วรางคณา และศุภิณญา, 2554) ดังนั้นหนี้สินจึงเป็นปัจจัยลบต่อการออม กล่าวคือ บุคคลที่มีหนี้จะมีระดับการออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่ต่ำกว่าบุคคลที่ไม่มีหนี้ (วีไล, 2560)

• รูปแบบการออม: สำหรับวิธีการออมที่นิยมมากที่สุดคือ การฝากเงินธนาคาร (สุภมาสและกาญจณี, 2558) (ชานีเยษฐ์, 2559) และยังมีรูปแบบการออมด้วยการเก็บเงินสดไว้กับตนเอง (สุภมาสและกาญจณี, 2558) ซึ่งพฤติกรรม การออมดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อมีเงินเหลือจากการใช้จ่าย

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 (2559) ได้พบว่า การออมจะมีประโยชน์ ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

- 1) ด้านประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ ช่วยให้สามารถใช้จ่ายได้อย่างสบายใจ ช่วยให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และช่วยให้แผนการดำรงชีวิตในอนาคตและครอบครัวทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 2) ด้านประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ ช่วยให้ใช้สอยอย่างประหยัดและมีวินัย ช่วยให้มีการวางแผนใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง และช่วยให้ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลมากขึ้นหรือลดการฟุ่มเฟือย
- 3) ด้านประโยชน์ต่อการเป็นผู้สูงอายุ ได้แก่ ช่วยให้มีชีวิตที่สบายในวัยผู้สูงอายุ ช่วยให้ชีวิตครอบครัวหรือลูกหลานดีขึ้น ช่วยให้ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน และช่วยให้ลดภาระของรัฐบาลในการดูแล

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

เพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่เป็นการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Model) ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้มีการตั้งสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

H_1 : ลักษณะทางประชากรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

$$Y = \alpha_0 + \beta_1 X_{socio} + e_0$$

H_2 : ทักษะคิดทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

$$Y = \alpha_1 + \beta_2 X_{fin_atti} + e_1$$

โดยที่ Y คือ การออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา X_{socio} คือ ลักษณะทางประชากร X_{fin_atti} คือ ทักษะคิดทางการเงิน α คือ ค่าคงที่ β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ และ e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้ที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อยู่อาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยาทั้ง 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอภูกามยาว อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอภูซาง และอำเภอปง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 85,374 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งจะได้เท่ากับ 383 คน

อนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมพื้นที่วิจัยมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 9 กลุ่มตามจำนวนอำเภอของจังหวัดพะเยา และกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในทุกอำเภอในจำนวนที่เท่ากันคือ 43 คน ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้นเท่ากับ 387 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่นำมาใช้คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด ซึ่งมีกระบวนการในการสร้างแบบสอบถามคือ การศึกษาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน หลังจากนั้นจึงทำการปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งก่อนที่จะทำการทดลองแจก เพื่อนำมาทดสอบความเชื่อมั่น สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละตอนจะเป็นดังนี้

ตอนที่ 1: ข้อมูลลักษณะทางประชากร โดยประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ข้อมูลด้านครัวเรือนของผู้สูงอายุ และข้อมูลด้านการเงินของผู้สูงอายุ โดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2: ข้อมูลการออมของผู้สูงอายุ โดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3: ข้อมูลทัศนคติทางการเงิน 4 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติด้านรายได้ ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย ทัศนคติด้านการกู้ยืม และทัศนคติด้านการออมเงิน โดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 1 = ไม่เห็นด้วย 2 = เห็นด้วยน้อย 3 = เห็นด้วยปานกลาง และ 4 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

อนึ่ง ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะต้องมีค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าผ่านตามเกณฑ์ (กัลยา, 2556) โดยผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจะเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
ตอนที่ 1: ข้อมูลลักษณะทางประชากร	9	0.783
ตอนที่ 2: ข้อมูลการออมของผู้สูงอายุ	4	0.886
ตอนที่ 3: ข้อมูลทัศนคติทางการเงิน	20	0.778

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การดำเนินการติดต่อกับผู้นำชุมชนเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูล และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยและนำส่งให้กับผู้นำชุมชน แล้วจึงดำเนินการลงพื้นที่วิจัยในแต่ละตำบลเพื่อเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการประมวลผลข้อมูลการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้านสถิติ SPSS และ AMOS หลังจากนั้นจะทำการนำเสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติพื้นฐาน และนำเสนอด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น
- 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)
- 3) การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร (Path Analysis)

โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ภายใต้สมมติฐาน H_0 : โมเดลตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยจะยอมรับสมมติฐาน H_0 เมื่อดัชนีมีค่าผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (กัลยา, 2556)

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีพิจารณาความกลมกลืนของโมเดล

Goodness of Fit Statistics	Cut-Off Criteria/Author
1. Chi-Square/df	< 3 (Kline, 1998)
2. Probability: P-value	> 0.05 (Schermelleh-Engel et al., 2003)
3. Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA	< 0.05 (Browne and Cudeck, 1993)
4. Normal Fit Index: NFI	> 0.90 (Arbuckle, 1995)
5. Incremental Fit Index: IFI	> 0.90 (Arbuckle, 1995)
6. Comparative Fit Index: CFI	> 0.90 (Hu and Bentler, 1999)
7. Tucker Lewis Index: TLI	> 0.90 (Hoe, 2003)

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 387 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน (ร้อยละ 54) ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 60-64 ปี จำนวน 163 คน (ร้อยละ 41.2) มีสถานภาพแต่งงาน จำนวน 285 คน (ร้อยละ 73.6) มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คน จำนวน 114 คน (ร้อยละ 29.5) มีบุตร 2 คน จำนวน 156 คน (ร้อยละ 40.3) ซึ่ง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลทางการเงินจากบุคคลรอบข้าง จำนวน 166 คน (ร้อยละ 42.9) มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 234 คน (ร้อยละ 60.5) มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจำนวน 1,001-2,000 บาท จำนวน 124 คน (ร้อยละ 32) อีกทั้งยังมีภาระหนี้สิน 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 206 คน (ร้อยละ 53.2)

2. ผลการวิเคราะห์การออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์การออมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการออมจำนวน 247 คน (ร้อยละ 63.8) และไม่มีการออมจำนวน 140 คน (ร้อยละ 36.2) โดยรูปแบบการออม 3 อันดับแรก คือ การฝากกับสหกรณ์หรือกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน จำนวน 137 คน (ร้อยละ 35.4) การเก็บเป็นเงินสดไว้กับตนเอง จำนวน 71 คน (ร้อยละ 18.3) และการออมกับธนาคารหรือสถาบันการเงิน จำนวน 37 คน (ร้อยละ 9.6) สำหรับวิธีการออมคือ การออมก่อนนำเงินไปใช้จ่าย จำนวน 142 คน (ร้อยละ 36.7) โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออม 3 อันดับแรก คือ ผู้นำชุมชน จำนวน 82 คน (ร้อยละ 21.2) บุตร/หลาน/ญาติพี่น้อง จำนวน 39 คน (ร้อยละ 10.1) และเพื่อนสนิทหรือเพื่อนบ้าน จำนวน 32 คน (ร้อยละ 8.3)

3. ผลการวิเคราะห์ทัศนคติทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ด้านทัศนคติทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 หัวข้อดังต่อไปนี้

3.1 ทัศนคติทางการเงินด้านรายได้

ตารางที่ 3 ข้อมูลทัศนคติด้านรายได้ของผู้สูงอายุ

ทัศนคติทางการเงิน: ด้านรายได้					
ค่าสถิติ	X10	X11	X12	X13	X14
Mean	3.76	3.77	3.82	3.67	3.60
SD	.476	.449	.420	.561	.604
Skewness	-1.883	-1.728	-2.323	-1.579	-1.463
Kurtosis	2.761	2.002	4.817	1.998	2.081
ความหมาย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หมายเหตุ: X10 หมายถึง การมีรายได้จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ
 X11 หมายถึง การมีรายได้จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
 X12 หมายถึง การมีรายได้จะทำให้มีความสุขมากขึ้น
 X13 หมายถึง การมีรายได้จะทำให้ไม่ต้องพึ่งพาทางการเงินจากผู้อื่น
 X14 หมายถึง การมีรายได้จะทำให้มีความกังวลทางการเงินน้อยลง

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับทัศนคติทางการเงินด้านรายได้ของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาโดยรวมแล้วอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของทัศนคติจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การมีรายได้จะทำให้มีความสุขมากขึ้น (3.82) การมีรายได้จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี (3.77) การมีรายได้จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ (3.76) การมีรายได้จะทำให้ไม่ต้องพึ่งพาทางการเงินจากผู้อื่น (3.67) และการมีรายได้จะทำให้มีความกังวลทางการเงินน้อยลง (3.60)

3.2 ทักษะคติทางการเงินด้านค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 4 ข้อมูลทักษะคติด้านค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ

ทักษะคติทางการเงิน: ด้านค่าใช้จ่าย					
ค่าสถิติ	X15	X16	X17	X18	X19
Mean	2.46	3.12	3.09	3.04	3.64
SD	.861	.728	.710	.794	.649
Skewness	.333	-.267	-.179	-.261	-1.943
Kurtosis	-.584	-.817	-.861	-.893	3.636
ความหมาย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หมายเหตุ: X15 หมายถึง การจดบันทึกรายจ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย

X16 หมายถึง การควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย

X17 หมายถึง การลดค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเหลือใช้

X18 หมายถึง การวางแผนค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย

X19 หมายถึง การใช้จ่ายเงินเกินตัวจะทำให้มีปัญหาทางการเงิน

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับทักษะคติทางการเงินด้านค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของทักษะคติจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การใช้จ่ายเงินเกินตัวจะทำให้มีปัญหาทางการเงิน (3.64) การควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (3.12) การลดค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเหลือใช้ (3.09) การวางแผนค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (3.04) และการจดบันทึกรายจ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (2.46)

3.3 ทักษะคติทางการเงินด้านการกั๊ยืม

ตารางที่ 5 ข้อมูลทักษะคติด้านการกั๊ยืมของผู้สูงอายุ

ทักษะคติทางการเงิน: ด้านการกั๊ยืม					
ค่าสถิติ	X20	X21	X22	X23	X24
Mean	3.05	2.64	3.12	2.70	3.01
SD	1.173	1.240	1.115	.983	.962
Skewness	-.817	-.262	-.945	-.363	-.658
Kurtosis	-.915	-1.551	-.582	-.855	-.561
ความหมาย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง

หมายเหตุ: X20 หมายถึง การกั๊ยืมถือเป็นเรื่องจำเป็น

X21 หมายถึง การกั๊ยืมถือเป็นเรื่องน่าอับอาย

X22 หมายถึง การกั๊ยืมถือเป็นเรื่องปกติ

X23 หมายถึง การกั๊ยืมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

X24 หมายถึง การกั๊ยืมมีผลกระทบในแง่ลบต่อคุณภาพชีวิต

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับทัศนคติทางการเงินด้านการกู้ยืมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของทัศนคติจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การกู้ยืมถือเป็นเรื่องปกติ (3.12) การกู้ยืมถือเป็นเรื่องจำเป็น (3.05) การกู้ยืมมีผลกระทบในแง่ลบต่อคุณภาพชีวิต (3.01) การกู้ยืมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น (2.70) และการกู้ยืมถือเป็นเรื่องน่าอับอาย (2.64)

3.4 ทัศนคติทางการเงินด้านการออมเงิน

ตารางที่ 6 ข้อมูลทัศนคติด้านการออมเงินของผู้สูงอายุ

ทัศนคติทางการเงิน: ด้านการออมเงิน					
ค่าสถิติ	X25	X26	X27	X28	X29
Mean	3.66	3.58	3.32	3.60	3.75
SD	.570	.576	.671	.568	.498
Skewness	-1.860	-1.016	-.527	-1.100	-1.916
Kurtosis	4.549	.039	-.515	.223	2.879
ความหมาย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หมายเหตุ: X25 หมายถึง การมีเงินออมจะทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบาย
 X26 หมายถึง การมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของลูกหลานในการเกื้อกูลทางการเงิน
 X27 หมายถึง การมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการเกื้อกูลทางการเงิน
 X28 หมายถึง การออมจะช่วยทำให้การใช้จ่ายเงินมีเหตุผล
 X29 หมายถึง การออมจะช่วยทำให้มีความมั่นคงทางการเงิน

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับทัศนคติการออมเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาโดยรวมแล้วอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของทัศนคติจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การออมจะช่วยทำให้มีความมั่นคงทางการเงิน (3.75) การมีเงินออมจะทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบาย (3.66) การออมจะช่วยทำให้การใช้จ่ายเงินมีเหตุผล (3.60) การมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของลูกหลานในการเกื้อกูลทางการเงิน (3.58) และการมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการเกื้อกูลทางการเงิน (3.32)

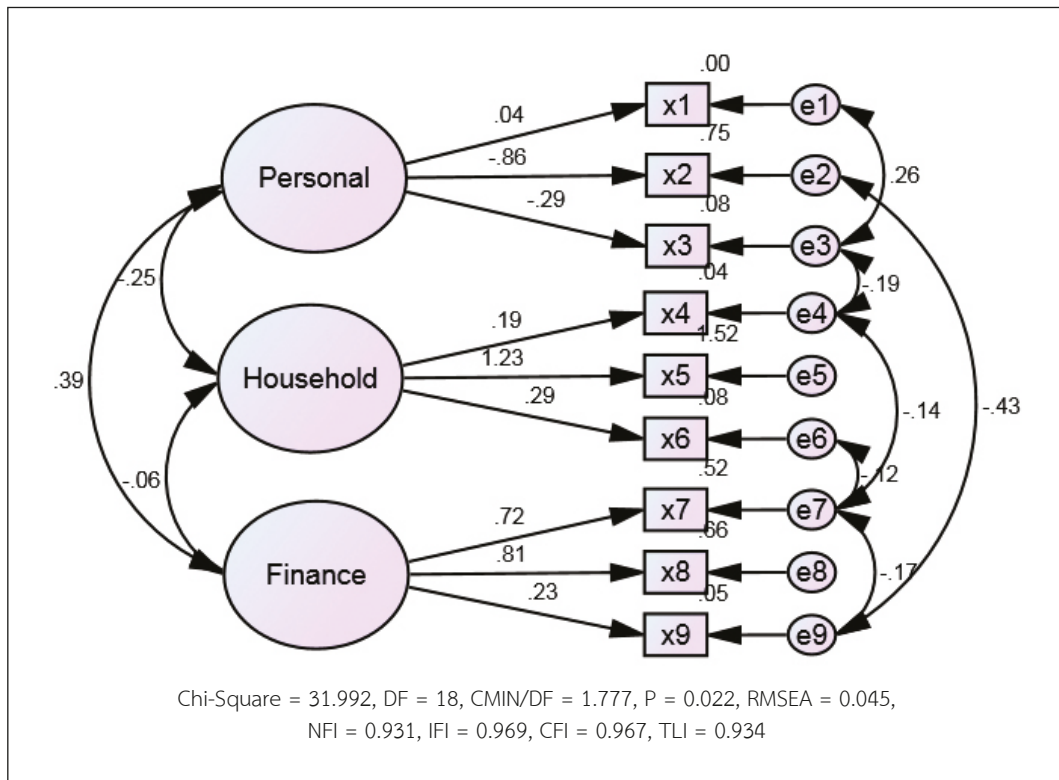
4. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแปรตามกรอบแนวคิดที่ได้มาจากผลการวิจัยในอดีต ทั้งนี้จะประกอบไปด้วยตัวแปรแฝง คือ ลักษณะทางประชากร ทัศนคติทางการเงิน และการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของลักษณะทางประชากร

โดยจะประกอบไปด้วยปัจจัยแฝง 3 ปัจจัย คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ (Personal) ได้แก่ เพศ (X1) อายุ (X2) สถานภาพ (X3) ข้อมูลด้านครัวเรือนของผู้สูงอายุ (Household) ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X4) จำนวนบุตร

(X5) จำนวนบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือกิจการด้านการเงิน (X6) และข้อมูลด้านการเงินของผู้สูงอายุ (Finance) ได้แก่ จำนวนรายได้ (X7) จำนวนค่าใช้จ่าย (X8) จำนวนหนี้สิน (X9)

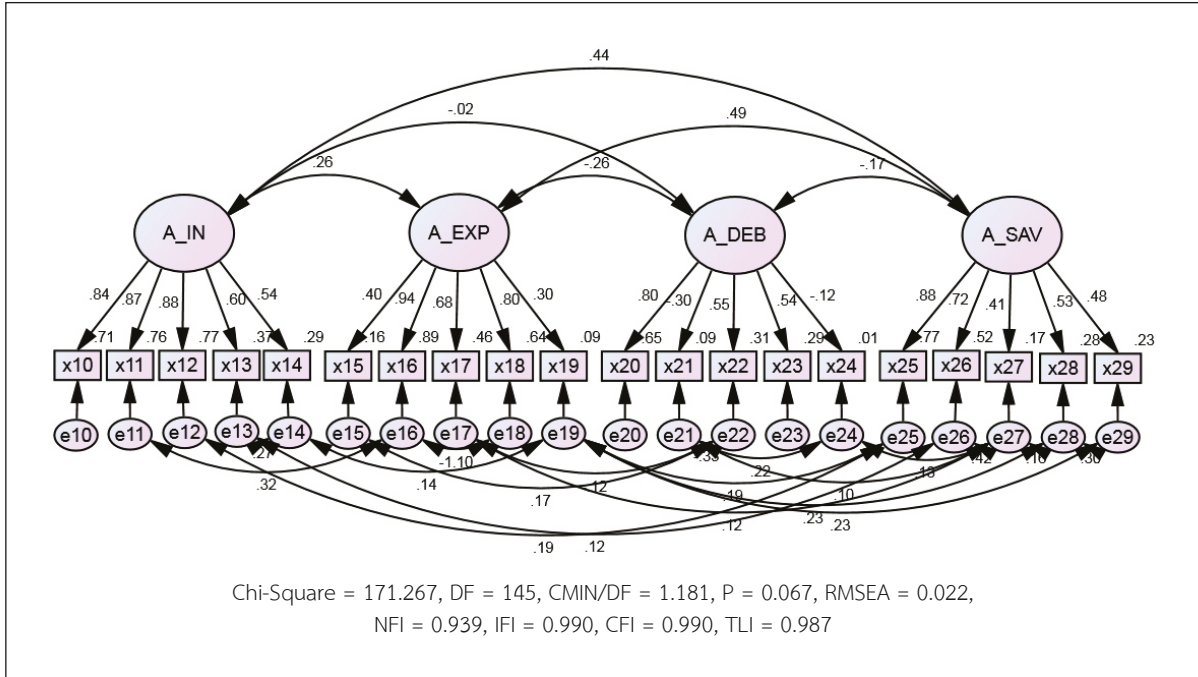
ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของลักษณะทางประชากร

จากรูปภาพที่ 1 พบว่า หลังจากทำการปรับโมเดลค่าตัดขั้นนี้ Chi-Square เท่ากับ 31.992, DF เท่ากับ 18, CMIN/DF เท่ากับ 1.777, P-value เท่ากับ 0.022, RMSEA เท่ากับ 0.045, NFI เท่ากับ 0.931, IFI เท่ากับ 0.969, CFI เท่ากับ 0.967, TLI เท่ากับ 0.934 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยแฝงแต่ละปัจจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง -0.86 ถึง 0.04 ข้อมูลด้านครัวเรือนของผู้สูงอายุมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.19 ถึง 1.23 และข้อมูลด้านการเงินของผู้สูงอายุมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.81

สำหรับผลจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแต่ละปัจจัยแฝงของลักษณะทางประชากร ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลกับข้อมูลด้านการเงินของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (0.39) ข้อมูลส่วนบุคคลกับข้อมูลด้านครัวเรือนของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (-0.25) และข้อมูลด้านครัวเรือนกับข้อมูลด้านการเงินของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (-0.06)

4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทัศนคติทางการเงิน

โดยจะประกอบไปด้วยปัจจัยแฝง 4 ปัจจัย ได้แก่ ทัศนคติด้านรายได้ (A_IN) ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย (A_EXP) ทัศนคติด้านการกู้ยืม (A_DEB) และทัศนคติการออมเงิน (A_SAV)

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของทัศนคติทางการเงิน

จากรูปภาพที่ 2 พบว่า หลังจากทำการปรับโมเดลค่าดัชนี Chi-Square เท่ากับ 171.267, DF เท่ากับ 145, CMIN/DF เท่ากับ 1.181, P-value เท่ากับ 0.067, RMSEA เท่ากับ 0.022, NFI เท่ากับ 0.939, IFI เท่ากับ 0.990, CFI เท่ากับ 0.990 และ TLI เท่ากับ 0.987 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยแฝงแต่ละปัจจัยพบว่า

- **ทัศนคติด้านรายได้** พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.54 ถึง 0.88 โดยเมื่อทำการเรียงลำดับน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การมีรายได้จะทำให้มีความสุขมากขึ้น (0.88) การมีรายได้จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (0.87) การมีรายได้จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ (0.84) การมีรายได้จะทำให้ไม่ต้องพึ่งพาทางการเงินจากผู้อื่น (0.60) และการมีรายได้จะทำให้มีความกังวลทางการเงินน้อยลง (0.54)

- **ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย** พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.94 โดยเมื่อทำการเรียงลำดับน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (0.94) การวางแผนค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (0.80) การลดค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเหลือใช้ (0.68) การจัดบันทึกรายจ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย (0.40) และการใช้จ่ายเงินเกินตัวจะทำให้มีปัญหาทางการเงิน (0.30)

- **ทัศนคติด้านการกู้ยืม** พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง -0.30 ถึง 0.80 โดยเมื่อทำการเรียงลำดับน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การกู้ยืมถือเป็นเรื่องจำเป็น (0.80) การกู้ยืมถือเป็นเรื่องปกติ (0.55) การกู้ยืมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น (0.54) การกู้ยืมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต (-0.12) และการกู้ยืมถือเป็นเรื่องน่าอาย (-0.30)

• **ทัศนคติด้านการออมเงิน** พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.41 ถึง 0.88 โดยเมื่อทำการเรียงลำดับน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การมีเงินออมจะทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบาย (0.88) การมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของลูกหลานในการเกื้อกูลทางการเงิน (0.72) การออมจะช่วยทำให้การใช้จ่ายเงินมีเหตุผล (0.53) การออมจะช่วยทำให้มีความมั่นคงทางการเงิน (0.48) และการมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการเกื้อกูลทางการเงิน (0.41)

สำหรับผลจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแต่ละปัจจัยแฝงของทัศนคติทางการเงิน ผู้วิจัยพบว่าทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายกับทัศนคติการออมเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (0.49) ทัศนคติด้านรายได้กับทัศนคติการออมเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (0.44) และทัศนคติด้านรายได้กับทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (0.26) แต่สำหรับทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายกับทัศนคติด้านการกู้ยืมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (-0.26) ทัศนคติด้านการกู้ยืมกับทัศนคติการออมเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (-0.17) และทัศนคติด้านรายได้กับทัศนคติด้านการกู้ยืมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (-0.02)

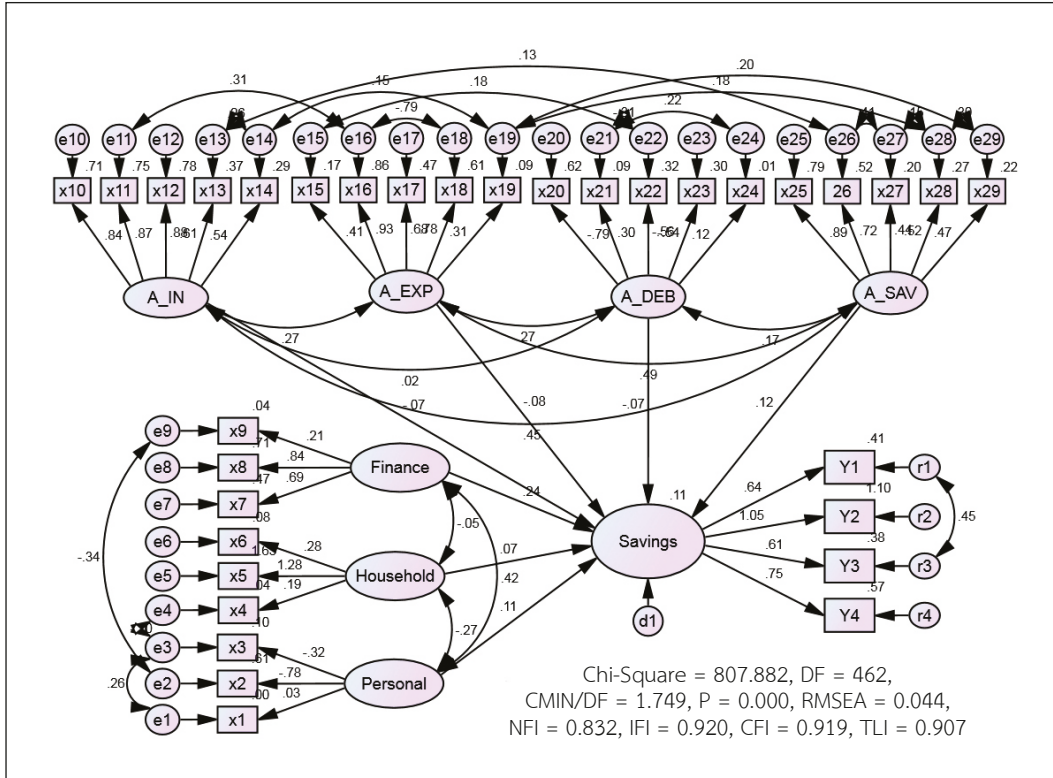
5. ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรสาเหตุคือ ลักษณะทางประชากร (ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านครัวเรือน และข้อมูลด้านการเงิน) และทัศนคติทางการเงิน (ทัศนคติด้านรายได้ ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย ทัศนคติด้านการกู้ยืม และทัศนคติการออมเงิน) ส่วนตัวแปรผลคือ การออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ผลการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลจะเป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การประเมินความสอดคล้องของโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์ค่าสถิติ	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
Chi-Square/Df	< 3	2.461	ผ่าน	1.749	ผ่าน
P-value	≥ 0.05	0.000	ไม่ผ่าน	0.000	ไม่ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.062	ไม่ผ่าน	0.044	ผ่าน
NFI	≥ 0.90	0.754	ไม่ผ่าน	0.832	ไม่ผ่าน
IFI	≥ 0.90	0.838	ไม่ผ่าน	0.920	ผ่าน
CFI	≥ 0.90	0.836	ไม่ผ่าน	0.919	ผ่าน
TLI	≥ 0.90	0.819	ไม่ผ่าน	0.907	ผ่าน

ทั้งนี้ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการปรับโมเดล จะพบว่าค่าดัชนี Chi-Square/Df, RMSEA, IFI, CFI และ TLI มีค่าผ่านตามเกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของโมเดลที่ได้กำหนดไว้ตามรายละเอียดในตารางที่ 7 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งจะแสดงตามรูปภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา จะมีผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ		ตัวแปรผล
		การออมของผู้สูงอายุ (Savings)
ลักษณะทางประชากร (Socio-Demographic)	ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal)	0.113
	ข้อมูลด้านครัวเรือน (Household)	0.067
	ข้อมูลด้านการเงิน (Finance)	0.241
ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude)	ทัศนคติด้านรายได้ (A_IN)	-0.068
	ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย (A_EXP)	-0.075
	ทัศนคติด้านการกู้ยืม (A_DEB)	-0.067
	ทัศนคติการออมเงิน (A_SAV)	0.122
Intercepts		2.186
ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R-Square: R ²)		0.414

5.1 สมมติฐานที่ 1: ลักษณะทางประชากรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามากที่สุดคือ ข้อมูลด้านการเงิน (0.241) ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนรายได้ จำนวนค่าใช้จ่าย จำนวนหนี้สิน รองลงมาคือ ข้อมูลส่วนบุคคล (0.113) ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ และส่วนสุดท้ายคือ ข้อมูลด้านครัวเรือน (0.067) ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร และจำนวนบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลด้านการเงิน ทั้งนี้เมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยจะได้ดังนี้

$$Y = 2.186 + 0.113 X_{\text{Personal}} + 0.067 X_{\text{Household}} + 0.241 X_{\text{Finance}} + e$$

5.2 สมมติฐานที่ 2: ทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านทักษะทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามากที่สุดคือ ทักษะการออมเงิน (0.122) รองลงมาคือ ทักษะด้านค่าใช้จ่าย (-0.075) ทักษะด้านรายได้ (-0.068) และทักษะด้านการกู้ยืม (-0.067) ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อนำมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการถดถอยจะได้ดังนี้

$$Y = 2.186 - 0.068 X_{\text{A_IN}} - 0.075 X_{\text{A_EXP}} - 0.067 X_{\text{A_DEB}} + 0.122 X_{\text{A_SAV}} + e$$

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่าค่า R-Square มีค่าเท่ากับ 0.414 ซึ่งสามารถตีความหมายได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านครัวเรือน ข้อมูลด้านการเงิน และปัจจัยด้านทักษะทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะด้านรายได้ ทักษะด้านค่าใช้จ่าย ทักษะด้านการกู้ยืม ทักษะการออมเงิน สามารถพยากรณ์การออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาได้ร้อยละ 41.4 ส่วนอีก 58.6 จะเป็นปัจจัยด้านอื่นๆ

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

1. ด้านลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 60-64 ปี มีสถานภาพแต่งงานแล้ว มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน มีจำนวนบุตร 2 คน และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลทางการเงินจากบุคคลรอบข้าง อีกทั้งยังพบว่าส่วนใหญ่มียังมีจำนวนรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท แต่กลับมีจำนวนค่าใช้จ่ายต่อเดือน 1,001-2,000 บาท และมีหนี้สินที่ยังค้างชำระมากกว่า 15,001 บาท

2. ด้านการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการออมเงินร้อยละ 63.8 และไม่มีเงินออมอีกร้อยละ 36.2 ซึ่งผู้มีเงินออมนิยมออมไว้กับสหกรณ์หรือกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน รองลงมาคือ การเก็บเป็นเงินสดไว้กับตนเอง และการออมกับธนาคารหรือสถาบันการเงิน และทำการออมก่อนนำเงินไปใช้จ่าย ทั้งนี้บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างในการตัดสินใจออมเงินคือ ผู้นำชุมชน รองลงมาคือ บุตร/หลาน/ญาติพี่น้อง และเพื่อนสนิท/เพื่อนบ้าน

3. ด้านทัศนคติทางการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเงินด้านรายได้ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้การเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินด้านรายได้จากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การมีรายได้จะทำให้มีความสุขมากขึ้น การมีรายได้จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี การมีรายได้ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ การมีรายได้ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาทางการเงินจากผู้อื่น และการมีรายได้ทำให้มีความกังวลทางการเงินน้อยลง

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเงินด้านค่าใช้จ่ายในระดับเห็นด้วยปานกลาง ทั้งนี้การเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินด้านค่าใช้จ่ายจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การใช้จ่ายเงินเกินตัวจะทำให้มีปัญหาทางการเงิน การควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย การลดค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเหลือใช้ การวางแผนค่าใช้จ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย และการจัดบันทึกรายจ่ายจะช่วยทำให้มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่าย

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเงินด้านการกู้ยืมในระดับเห็นด้วยปานกลาง ทั้งนี้การเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินด้านการกู้ยืมจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การกู้ยืมถือเป็นเรื่องปกติ การกู้ยืมถือเป็นเรื่องจำเป็น การกู้ยืมมีผลกระทบในแง่ลบต่อคุณภาพชีวิต การกู้ยืมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น และการกู้ยืมถือเป็นเรื่องน่าอับอาย

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติการออมเงินในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้การเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติการออมเงินจากมากไปหาน้อยจะเป็นดังนี้คือ การออมจะช่วยให้มีความมั่นคงทางการเงิน การมีเงินออมจะทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบาย การออมจะช่วยให้การใช้จ่ายเงินมีเหตุผล การมีเงินออมจะช่วยแบ่งเบาภาระของลูกหลานในการเกื้อกูลทางการเงิน และการมีเงินออมจะช่วยให้แบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการเกื้อกูลทางการเงิน

4. ด้านความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ข้อมูลด้านการเงิน รองลงมาคือ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านครัวเรือน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ทัศนคติการออมเงิน รองลงมาคือ ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย ทัศนคติด้านรายได้ และทัศนคติด้านการกู้ยืม ตามลำดับ โดยทั้งปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรและทัศนคติทางการเงินสามารถพยากรณ์การออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาได้ร้อยละ 41.4

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. ประเด็นที่หนึ่ง

จากผลการวิจัยข้อมูลทางการเงินและการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาจะเห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย คือน้อยกว่า 1,000 บาทต่อเดือน แต่กลับมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 1,001-2,000 บาทต่อเดือน และมีภาระหนี้สินที่ค้างชำระมากกว่า 15,001 บาท ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุร้อยละ 36.2 ไม่มีการออมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิจิตราและพิทักษ์ (2558) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออมจะประกอบไปด้วย 2 ปัจจัย คือ จำนวนรายได้และจำนวนค่าใช้จ่าย โดยรายได้ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อความสามารถในการออมที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน (วิโรจน์และธนาภรณ์, 2561) ส่วนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ความสามารถในการออมลดลง (พิจิตราและพิทักษ์, 2558) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชารวี (2555) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีภาระหนี้สินจะมีความสามารถในการออมลดลง เพราะต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ (อภิชนา, วรางคณา และศุภินญา, 2554)

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยก็ยังพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาอีกร้อยละ 63.8 มีการออมเงิน โดยนิยมเก็บออมก่อนนำเงินไปใช้จ่าย ซึ่งการตัดสินใจออมดังกล่าวจะได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มหลักที่ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ คือ ผู้นำชุมชน บุตร/หลาน/ญาติพี่น้อง และเพื่อนสนิท/เพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชนา, วรางคณา และศุภินญา (2554) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดหรือการตัดสินใจออมเงินของผู้สูงอายุคือ สมาชิกในครอบครัวและเพื่อน เนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจลดลง ดังนั้นผู้สูงอายุจึงมักจะรับฟังความเห็นจากผู้อื่นในเรื่องที่ตนเองไม่ถนัดหรือไม่มีความรู้ โดยเฉพาะความคิดเห็นจากบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด ทั้งนี้รูปแบบการออมส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาคือ การออมกับกลุ่มสหกรณ์หรือกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน รองลงมาคือ การเก็บเป็นเงินสดไว้กับตนเอง และการฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภมาสและกาญจณี (2558) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุในชนบทนิยมเก็บออมเป็นเงินสดเนื่องจากมีสภาพคล่องมากที่สุด ส่วนผู้สูงอายุที่ออมเงินกับสถาบันการเงินเนื่องจากสามารถเข้าถึงบริการหรือมีความสะดวกสบายในการใช้บริการ

2. ประเด็นที่สอง

จากผลการวิจัยด้านทัศนคติทางการเงินทั้ง 4 ด้านของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาจะเห็นว่า ทัศนคติด้านรายได้และทัศนคติด้านการออมเงินอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ดี เนื่องจากการมีทัศนคติด้านรายได้ในระดับที่ดีจะส่งผลทำให้มีปริมาณรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นปริมาณรายได้ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อการออมเงินตามผลการวิจัยของ วิโรจน์และธนาภรณ์ (2561) อีกทั้งการมีทัศนคติการออมเงินในระดับที่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อการออมเงินเช่นกัน ตามผลการวิจัยของ สุดารัตน์, นฤมล และธีรวัฒน์ (2560) โดยผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามองว่าการออมจะช่วยทำให้มีความมั่นคงทางการเงิน ทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบาย ทำให้การใช้จ่ายเงินมีเหตุผล ช่วยแบ่งเบาภาระของลูกหลานในการเกื้อกูลทางการเงิน และช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการเกื้อกูลทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดารัตน์, นฤมล และธีรวัฒน์ (2560) ที่กล่าวว่า การออมเป็นการเตรียมความพร้อมหรือวางแผนเพื่อเป้าหมายความมั่นคงในชีวิต และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภมาสและกาญจณี (2558) ที่กล่าวว่า การออมเป็นการเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในอนาคตและใช้จ่ายในกรณีเจ็บป่วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนงนาฏและประสพชัย (2559) ที่กล่าวว่า การออมเป็นการลดภาระของลูกหลาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 (2559) ที่กล่าวว่า การมีเงินออมช่วยสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ทำให้ใช้สอยเงินอย่างประหยัด ทำให้มีการวางแผนการใช้จ่าย

เงินอย่างระมัดระวัง ทำให้ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลหรือลดการฟุ่มเฟือย ทำให้มีชีวิตที่สบายในวัยผู้สูงอายุ และทำให้ลดภาระของรัฐบาลในการดูแล

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยด้านทัศนคติทางการเงินยังพบอีกว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยามีทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายและทัศนคติด้านการกู้ยืมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการมีทัศนคติด้านค่าใช้จ่ายและทัศนคติด้านการกู้ยืมในระดับที่ไม่ดี จะส่งผลทำให้มีค่าใช้จ่ายและหนี้สินในปริมาณที่เพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่การออมเงินที่ลดลงตามผลการวิจัยของ พิจิตราและพิทักษ์ (2558) ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าการกู้ยืมเป็นเรื่องปกติและถือเป็นเรื่องจำเป็น ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับจำนวนของผู้สูงอายุที่ไม่มีการออม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 36.2 เนื่องจากตามผลการวิจัยของ ชานีเยฮ์ (2559) ได้กล่าวว่า ภาระหนี้สินจะมีผลกระทบต่อการออม และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไล (2560) ที่กล่าวว่า การมีหนี้เป็นปัจจัยลบต่อการออม โดยบุคคลที่มีหนี้จะมีระดับการออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่ต่ำกว่าบุคคลที่ไม่มีหนี้

3. ประเด็นที่สาม

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาจะเห็นว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดคือ ข้อมูลด้านการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย จำนวนรายได้ จำนวนค่าใช้จ่าย และจำนวนหนี้สิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์และธนาภรณ์ (2561) ที่พบว่า จำนวนรายได้และจำนวนค่าใช้จ่ายต่างก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการออม โดยปริมาณการออมจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการออมจะลดลงเมื่อมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิษฎา, วรางคณา และศุภิณญา (2554) ที่กล่าวว่า การมีภาระหนี้สินจะส่งผลกระทบต่อการออม โดยเมื่อมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นจะทำให้การออมลดลง เพราะต้องนำรายได้บางส่วนไปชำระหนี้ สำหรับปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อการออมรองลงมาคือ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านครัวเรือน ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของ อนงนาฏและประสพชัย (2559) ที่กล่าวว่า เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนบุตร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม

4. ประเด็นที่สี่

จากผลการวิจัยในส่วนของปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดคือ ทัศนคติการออมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดารัตน์, นฤมล และธีรวัฒน์ (2560) ที่พบว่า ทัศนคติการออมถือเป็นสิ่งที่จำเป็นและสามารถเพิ่มความมั่งคั่งทางการเงินให้กับผู้ออมได้ สำหรับปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงินที่มีอิทธิพลต่อการออมรองลงมาคือ ทัศนคติด้านค่าใช้จ่าย ทัศนคติด้านรายได้ และทัศนคติด้านการกู้ยืม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไล (2560) ที่กล่าวว่า ทัศนคติทางการเงินและความรู้ทางการเงินถือเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออม โดยผลการวิจัยของ สมนึก และปรธณ (2558) ก็พบเช่นกันว่า เมื่อได้รับความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น ก็จะมีทัศนคติทางการเงินที่เป็นบวกต่อการออมมากขึ้นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่อาจจะมีผลกระทบต่อการออมเงินของผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมในทุกมิติ
- ควรเพิ่มเติมการวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง โดยจะสามารถทำให้ผลการวิจัยมีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุบางส่วนไม่มีการออมเงิน เนื่องจากสาเหตุการมีรายได้น้อย การมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ และการมีหนี้สินที่ค้างชำระ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนการจ้างงานในกลุ่มผู้สูงอายุ พร้อมทั้งการให้ความรู้เรื่องการวางแผนค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยเมื่อปัญหาด้านรายได้และค่าใช้จ่ายได้รับการแก้ไข ก็จะส่งผลทำให้ปัญหาหนี้สินได้รับการแก้ไขตามไปด้วย
- ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติด้านการกู้ยืมว่าถือเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งถือว่าเป็นทัศนคติที่ไม่ดีนัก และส่งผลกระทบต่อการออม ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ การส่งเสริมความรู้ทางการเงินเพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุมีทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2561

References

- Anongnart Supakitvanitchkul and Prasopchai Phasunon. (2016). A comparison of savings behavior and the financial management before the retirement: case study of the stuffs in Silpakorn University, Verridian E-journal, Silpakorn University, 9(2), 375-389.
- Apichaya Chiewpattanakul, Warangkana Adisornprasert, and Supinya Yansomboon. (2011). Factors affecting saving behavior and spending behavior of senior citizen, Srinakharinwirot research and development, 3(6), 178-194.
- Arrai Mungtat. (2006). Personal Finance (1st) Bangkok: Wangaksorn Publishing.
- Arthur J. Keown. (2013). Personal Finance (6th edition). United States: Pearson Education.
- Charawee Butbumrung. (2012). "The income and pattern of saving for readiness toward old-age of people age between 30-40 year in Dusis Districk Bangkok, Suan Sunandha Rajabhat University" Retrieved January 25, 2018, from http://mba.nida.ac.th/th/books/read/77efd2e0-9943-11e7-9f8b-935415_e906a8.
- Department of Older Person. (2016). "Number of the Thai elderly 2016" Retrieved February 11, 2018, from http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20170707092742_1.pdf.
- Information and communication technology center. (2015). Poverty of the elderly. Retrieved February 13, 2018, from https://www.m-society.go.th/article_attach/14086/17913.pdf.
- Kanlaya Vanichbuncha. (2013). Structural equation modeling (SEM) analysis with AMOS (1st) Bangkok: Samlada Partnership Limited (Part., Ltd.).
- Krejcie R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Nuttitta Devalersakul, Wanida Siriwarakoon, and Chartsarun Rodyim. (2016). The development of the elderly as a burden to power: case study of Rangsit City Municipality, Verridian E-journal, Silpakorn University, 9(1), 529-545.
- Office of the national economic and social development board. Thailand population estimates from 2010-2040, Retrieved February 11, 2018, from <http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/Documents/e-book.pdf>.
- Pichitra Nuchnum and Phitak Siriwong. (2015). The meaning and origin of saving, saving process, saving problems and obstacles based on the philosophy of sufficiency economy of government officials of Kanchanaburi provincial administration organization, Verridian E-journal, Silpakorn University, 8(1), 398-415.
- Poomthan Rangakulnuwat. (2016). Macroeconomics theory II (1st). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Ratchanikon Wongchan. (2015). Personal financial planning (3rd). Bangkok: Boonsiri printing Co., Ltd.

- Saneeyah Changwattanakun. (2016). Influential factors to saving behavior of the Satun people, Master thesis, Prince of Songkla University.
- Saowanee Boonto. (2012). Consumer behavior (2nd). Bangkok: Triple Group Co., Ltd. (in Thai)
- Siwaporn Karawanun. (2014). Money loan agreement. Retrieved February 13, 2018, from <http://lawwebservice.com/learning2/mod/forum/discuss.php?d=49>.
- Somnuk Aujirapongpan and Punn Kao-ian. (2015). Factors influencing personal financial management of Chumphon provincial police, *Journal of management sciences*, 32(2), 29-57.
- Stock Exchange of Thailand. (2018). "4 Financial attitudes" Retrieved February 12, 2018, from <http://www.maruey.com/article/contentinbook0034.html>.
- Sudarat Pimonratanakan. (2012). Personal finance (1st). Bangkok: Se-Ed book center Co., Ltd.
- Sudarat Pimonratanakan, Naruemon Jituea, and Thirawat Chantuk. (2017). Motivation factors for money saving environment saving and attitudes saving which affect college of logistics and supply chain Suansunandha Rajabhat University, *Srinakharinwirot Business Journal*, 8(2), 26-41.
- Sukjai Namput, Anuchanat Jaroenjitrkarn, and Somnuk Wiwathana. (2014). Strategic personal finance management (6th). Bangkok: Se-Ed book center Co., Ltd.
- Supachai Srisuchart. (2012). Labor policy and aging society. Thammasat University. Retrieved February 5, 2018, from http://www.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/news/409/econtu_63_suphachai.pdf.
- Supamas Angsuchoti and Kanjanee Kangwanpornsir. (2015). Approaches and measures in promoting elder saving in accordance with philosophy of the sufficiency economic: a case study of Nonthaburi province, *Srinakharinwirot research and development*, 7(14), 146-158.
- Technical promotion and support office 1-12. (2016). Strategies to promote financial saving in adulthood to prepare for senior-hood, Retrieved February 5, 2018, from http://tps012.m-society.go.th/th/images/PDF_Data_Load/VICHAKARN.pdf.
- Thaworn Sakunphanit. (2011). "Performance of health care for elderly and impact on public health care financing during 2011-2022. Thai health promotion foundation" Retrieved February 8, 2018, from <http://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3495?show=full>.
- Viroj Jadesadalug and Thanaporn Nuangplee. (2018). Behavior and factors affecting saving of the elders in Muang district, Nonthaburi province. *Verridian E-journal*, Silpakorn University, 11(1), 3061-3074.
- Wandee Hirunsathaporn, Suratchada Makhala, Krittika Ma-in, and Wutthichai Limarunothai. (2013). The efficiency of savings of elderly people in Bangkok, Rajamangala University of Technology Rattanakosin. Retrieved January 30, 2018, from <http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/535/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Wilai Auepiyachut. (2017). Financial literacy: determinants and its implications for saving behavior, *Journal of humanities and social sciences*, 25(47), 67-93.
- Wirunsiri Jaima. (2014). *Microeconomics I* (4th). Bangkok: Chulalongkorn University Press.